

4.4.2 Hvem som kan kreve vedtak

I følge bestemmelsen kan alle som har særlig tyngende omsorgsarbeid kreve slikt vedtak. Dette gjelder alle omsorgsytere enten de har omsorgsplikt, forsørgingsplikt eller yter omsorg på helt frivillig basis, f eks overfor gamle foreldre eller voksne, omsorgstrengende barn. Bestemmelsen gjelder ikke bare pårørende, men f eks også samboere eller enhver annen som har tyngende omsorgsarbeid.

4.4.3 Hva vedtaket skal inneholde

Omsorgsyterne skal få klarhet i hva slags bistand de kan forvente av kommunen. Vedtaket må gjelde både arten og omfanget av de tiltak sosialtjenesten skal sette i verk, og tidspunktet for når de skal settes i verk. Dette gjelder ikke bare for frivillige omsorgsytere, men også for omsorgsytere som har omsorgsplikt overfor mindreårige barn som er spesielt pleie- eller omsorgstrengende.

Det er viktig at det i vedtaket også nevnes hva andre etater i kommunen vil yte etter andre lover, slik at omsorgsyteren får full oversikt over sin situasjon.

Etter lovens § 4-2 bokstav b og e kan personer med særlig tyngende omsorgsarbeid tilstås avlastningstiltak og omsorgslønn. Dette innebærer at omsorgsyterne også kan søke om disse ytelser og kan klage over sosialtjenestens vedtak i samsvar med lovens § 8-6, jf § 8-7. Retten til vedtak etter § 4-4 omfatter imidlertid også andre hjelpetiltak sosialtjenesten kan tenkes å sette inn ut fra den omsorgstrengendes eget behov. Dette kan være hjemmehjelp, støttekontakt, transporttjeneste eller andre tiltak.

Som nevnt gir **denne** bestemmelsen bare rett til å kreve at sosialtjenesten fatter et vedtak, men sier ikke noe om hvorvidt tjenester skal tilbys eller om nivået eller innholdet av de eventuelle tjenester vedtaket skal omfatte. Man må imidlertid være oppmerksom på at et stort antall private omsorgsgivere yter langt mer omsorg enn de er forpliktet til. I det øyeblikk den frivillige omsorgsgiver sier fra seg de daglige omsorgsoppgavene har kommunen ansvaret for den omsorgstrengende. Det er derfor meget viktig at det sørges for at omsorgsgiveren får den hjelp det er behov for og ikke blir overbelastet. Like viktig er det imidlertid også at foreldre får nødvendig hjelp til særlig omsorgs- eller pleietrengende barn, selv om de har juridisk omsorgsplikt, slik at de kan makte sine oppgaver som foreldre.

Målet vil imidlertid ikke alltid være å fastholde den private omsorgen. I mange tilfeller vil det være ønskelig for de berørte å komme ut av en omsorgssituasjon. Dette kan gjelde både omsorgsgiver og omsorgsmottaker. Sosialtjenesten bør derfor alltid ta andre alternativer i betraktning når støttetiltak skal vurderes i forhold til private omsorgsforhold som er særlig tyngende.

4.5

§ 4-5 Midlertidig husvære

Sosialtjenesten er forpliktet til å finne midlertidig husvære for dem som ikke klarer det selv.

4.5.1 Generelt om bestemmelsen

§ 4-5 lovfester kommunens ansvar til å skaffe **midlertidig** husvære, når en person eller familie er i en akutt nødsituasjon. Dette innebærer en videreføring av kommunens hjelpeplikt etter lov om sosial omsorg. Etter lov om sosial omsorg § 3 var kommunens

plikt til å yte hjelp til husløse personer eller familier begrenset til å sørge for midlertidig "tak over hode". Kommunen var ikke uten videre pålagt å skaffe en permanent bolig. I Innst.O. nr. 9 (1991-92) viser Sosialkomitéens flertall til lov om fordringshavernes dekningsrett i visse tilfeller pålegger kreditorer å stille erstatningsbolig til disposisjon, når det fremmes krav om tvangssalg av debitors bolig. I tråd med sosialhjelpens subsidiære karakter, bør debitor ha benyttet sin eventuelle rett til å kreve erstatningsbolig, før kommunens ansvar etter § 4-5 blir aktuelt. Sosialkomitéens flertall ga i denne sammenheng uttrykk for at framtidige lovendringer bør samordnes på dette punkt. Det ble særskilt vist til den pågående revisjon av lov om tvangfullbyrdelse.

4.5.2. Nærmere om bestemmelsens innhold

Bestemmelsen viderefører som nevnt sosialtjenestens ansvar for å skaffe midlertidig husvære til personer som står uten bolig.

Under praktiseringen av lov om sosial omsorg ble hjelpen i slike tilfelle ofte gitt ved at kommunen helt eller delvis betalte opphold i pensjonat, hospits eller hotell inntil det var mulig å finne en permanent løsning på boligspørsmålet. Vi antar at kommunene også i framtiden i mange tilfeller vil velge slike løsninger som ofte er svært kostbare og sosialt sett dårlige. Det gjelder ikke minst innkvartering i hospits. Det bør derfor i konkrete tilfeller vurderes om ikke hjelp til etablering i en vanlig bolig vil være en totalt sett bedre løsning både for søkeren og kommunen. Hospits er f.eks. et lite egnet sted for barnefamilier. egnet sted for barnefamilier.

Vi viser også til kommunens plikt etter § 3-4 til å medvirke til å skaffe mer permanente boliger til vanskeligstilte som er omtalt under punkt 3.4.

KAPITTEL 10 OM ANSVARET FOR Å GI HJELP ETTER LOVEN**Generell innledning**

Det er kommunene og fylkeskommunene som har ansvar for å gi hjelp etter loven. Kommunene har ansvar for å yte sosiale tjenester etter lovens kapitler 4 og 6 og økonomisk stønad etter kapittel 5.

Fylkeskommunene har ansvar for særlige tiltak overfor rusmiddelmissbrukere etter kapittel 7.

Det er klientens oppholdskommune som har ansvar for å yte tjenester og økonomisk stønad med de unntak som framgår av § 10-1 annet ledd. I hovedsak er dette de samme regler som gjaldt etter lov om sosial omsorg.

Det er likeledes klientens oppholdsfylke som har ansvar for å yte institusjonstjenester og tilknyttede spesialisttjenester etter loven til alle som oppholder seg i fylket.

Det er også klientens oppholdskommune/oppholdsfylke som skal dekke kostnadene ved tjenestene med de unntak som framgår av § 11-1 annet ledd og § 11-5. Det vises til merknadene under kapittel 11 om finansiering og egenbetaling.

De enkelte bestemmelser**10.1****§ 10-1 Oppholdskommunens ansvar**

Sosialtjenesten skal yte tjenester etter denne loven til alle som oppholder seg i kommunen.

For den som oppholder seg i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester skal tjenestene likevel ytes av sosialtjenesten i den kommune som var oppholdskommune forut for inntaket i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjeneste. Dette gjelder også ytelser før utskrivningen i forbindelse med utskrivning og etablering. Etter utskrivningen skal de sosiale tjenester ytes av sosialtjenesten i den kommune der vedkommende tar opphold, men utgiftene kan kreves refundert av oppholdskommunen forut for inntaket i institusjonen eller boligen med heldøgns omsorgstjeneste.

10.1.1 Generelt om bestemmelsen

Når det er aktuelt med tiltak fra sosialtjenestens side, vil det ofte bli spørsmål om hvilken kommune som har plikt til å ta seg av saken. Problemer kan oppstå når det gjelder hjelp til enkeltpersoner. Spørsmålet blir hvilken kommune som skal behandle en søknad og sette i verk tiltak, eventuelt hvilken kommune som skal dekke utgiftene.

Bestemmelsen legger ansvaret for å yte hjelp og tjenester etter loven til oppholdskommunen. Det vil si den kommunen hvor vedkommende til enhver tid oppholder seg, enten vedkommende bor der eller oppholder seg der rent midlertidig. Adgangen til å henvise en person til dennes bostedskommune, slik som lov om sosial omsorg § 1 annet ledd hjemlet, er ikke lenger opprettholdt. At oppholdskommunen har et slikt ansvar, er den eneste regel som kan forhindre at hjelpesøkende blir kasteballer mellom kommuner.

Det er bare ett unntak fra bestemmelsen om oppholdskommunens ansvar: Under et institusjonsopphold vil den kommunen som var vedkommendes oppholdskommune forut for inntaket i institusjonen eller boligen med heldøgns omsorgstjenester, fortsatt ha

ansvaret for å yte tjenester. Dette gjelder både det praktiske og økonomiske ansvaret for forpleiningsutgiftene og for personlige utgifter. Et slikt ansvar omfatter også nødvendig hjelp i forbindelse med utskrivingen og til etablering utenfor institusjon/bolig med heldøgns omsorgstjenester. Med institusjonsopphold menes ikke bare opphold i institusjoner og boliger etter sosialtjenesteloven, men opphold i alle former for institusjoner, herunder opphold i sykehus og f eks fengsler. Regelen tilsvarende den praksis som ble fulgt etter lov om sosial omsorg.

Etter utskrivingen blir oppholdskommunen forpliktet til å yte tjenestene, men oppholdskommunen forut for inntaket i institusjonen/boligen vil være forpliktet til å refundere utgiftene til tjenestene etter loven. Dersom en person etablerer seg i en annen kommune, uten at det er tatt kontakt med den tidligere oppholdskommunen, blir denne imidlertid **ikke** ansvarlig for senere utgifter. Det er i denne forbindelse likegyldig om vedkommende har etablert seg ved egen hjelp eller ved den nye kommunens hjelp, såfremt den tidligere oppholdskommunen ikke er blitt kontaktet.

Det er viktig at utskrivinger fra institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester forberedes godt. Etter lovens § 7-6 tredje ledd skal sosialtjenesten varsles i god tid når utskrivingen bør medføre tiltak fra dens side. Av hensyn til bestemmelsene i § 10-1 annet ledd, er det viktig å ha kontakt med den tidligere oppholdskommunen når en person tar opphold i en institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester og kan forventes å ha behov for sosiale tjenester.

10.1.2 Hva slags hjelp som oppholdskommunen er forpliktet til å gi

§ 10-1 omhandler bare hjelp etter loven om sosiale tjenester. Hjelp etter andre lover følger reglene i disse lovene. Hva slags hjelp og hvor omfattende hjelp oppholdskommunen er forpliktet til å yte etter de ulike kapitlene i loven, må vurderes ut fra den situasjon klienten er i. Ved fast opphold og utskriving fra institusjon m v, vil behovet for hjelp ofte være mer omfattende enn ved rent midlertidige eller kortvarige opphold.

Sosialtjenesteloven inneholder ingen bestemmelse om adgang til å avvise en klient og henvise vedkommende til å søke hjelp i bostedskommunen, slik en oppholdskommune kunne gjøre etter lov om sosial omsorg § 1 annet ledd.

Ved vurderingen av hvilke tiltak som er nødvendige, kan det likevel tas hensyn til eventuelle tilbud vedkommende har i andre kommuner. Er det satt i verk hjelpetiltak for en person i en kommune, vil vedkommende vanligvis ikke ha behov for hjelp til samme formål i en annen kommune. Således vil f eks asylsøkere og flyktninger som er tatt imot i statlig beredskap, eller har et stående bo- og hjelpetilbud i en kommune, ikke ha behov for hjelpetiltak i en annen kommune. På samme måte vil en person som har fått plass i en bolig med heldøgns omsorgstjenester, ikke ha krav på tilsvarende hjelp i en annen kommune. I disse tilfellene er behovet for hjelp ikke til stede.

Dersom en oppholdskommune oppfyller sitt ansvar ved å gi hjelp til tiltak i en annen kommune, må den også være ansvarlig for dette tiltaket så lenge tiltaket varer ifølge det vedtaket som ble fattet. Etter den tid må den nye oppholdskommunen være ansvarlig for å gi nødvendig hjelp etter loven, dersom vedkommende blir i kommunen.

Bare i forbindelse med utskriving fra institusjon m v vil det foreligge en rett til refusjon av utgifter, jf merknadene i avsnitt 11.1.3.